

dolnjega Ogerskega in veliko krajev na Laškem, v Avstriji, Solnograškem in Tirolskem (cf. Zgod. slov. naroda. sp. J. Terdina).

U. Doklej so neki segli na Laško?

T. Na jugu so Sloveni se preseljevali združeni z Germani. Tako je sledila velika truma Slovenov l. 568. iz Panonije, današnjega Ogerskega za kraljem Longobardov Albojnom na zgornjo italijansko deželo; zmagali so z združenimi moči carigradsko vojsko in si lepo deželo laško med seboj razdelili. Longobardi, katerih je bilo več po številu, so posedli lepši del pridobljene češke zemlje od genoveškega morja semkaj do reke Adige; Sloveni pa kot slabiji del, in pa še za to, da bi bližej bili bratom svojim, posedli so sedanjo benečansko deželo. Od teh Slovenov se je prihranila do današnjega dne le mala peščica okoli 40000; ti so današnji benečanski Slovenci, ki stanujejo v gorah med Vidmom in Čedadom na strani reke Dera do Rezije ob bregih reke Nadiže in na desni strani Soče. Drugi pa, ki so se bili razširili po lepi Furlaniji, ti so se vsi pofurlanili. Na te so se opirali drugi Slovenci, ki so bivali v sedanjem Primorskem, na Koroškem in v sosednih krajih Tirola, na Kranjskem, celem Štajarskem, na obeh straneh Donave v sedanji nadvojvodini avstrijski in na zahodnjem Ogerskem. (vid. dr. Tonkli v Nov. 1863.)

III.

Pisma slovenskemu učitelju.

Serčni prijatelj!

S potresom pričela sva opazovati prirodo; idiva tedaj danes zopet dalje, ter pogledjva drugo veličastno prikazen, ktera pa gotovo ne bode zbujala strahu v najinih srcih, marveč čudenje do neskončno modrega Stvarnika, ki toliko milijonov in milijonov svetov ohranjuje in vlada, pa tudi naj manjšega črvička v prahu ne pozabi. Ako hočeš to prikazen bolje poznati, spremljaj me v mislih v severne tečajne dežele, kjer dolge noči pokrivajo zemljo in od hudega mraza vsa priroda oterpne. Res, da namav tečajnih deželah ne bode tako prijazno solace sijalo, kakor v Jugoslaviji na obalih jadranskega morja, ali na bregovih dereče Save, pa tolaži se s tem, da bodo tu tudi vse

strasti s solncem vred zatonile. Tukaj, dragi moj, našla bodeva vse mirno in tiho, kakor v samotni božji hiši o večernem času, kedar je solnce že slovo vzelo od zemlje in le tu in tam še kak oblaček od zadnjih žarkov večerne zarje še nekoliko odseva. Zdelo se ti bode, kakor bi bil prišel v velikansko svetišče, v kojega prostore nekako neznano solnce meče svojo svetlobo, in res je taka. Ljudstva tečajnih krajev, ktera toliko časa pogrešajo oživljajočega solnca, imajo tudi drugo solnce, ki pa ne peče in ne greje, pa tudi ne poživlja zemlje, ampak le čarobno razsvetljuje mirne kraje, in to solnce, dragi moj, imenuje se „severna svetloba“. Pogled na nebo brez solnca te bode tako ganil, da boš popolnoma pozabil svojih tovaršev in prijateljev, in se boš vedno oziral na nebo in daljni prizor, iz za kterega vstajalo bode še le čez dolgo časa pravo solnce. Dan je podoben svetlemu mraku; vendar ni toliko svetlo, da bi mogel čitati. Ko pa ti prekratki dan mine, prilesketajo na nebu neštevilne luči. Včasih naredí se čez nebo obok enak mavrici iz bledega iskrajočega plamena, in v podobi valov neizrečeno hitro sim in tje šviga, pa hipoma zopet zgine, in tamna noč pokrije zopet zemljo; na to se zračje nenadoma napolni z nekako ognjeno svetlobo, in pri tej priči se nebo ožari s srebrosvitlim bliščem, ki ga veter v oblacih sim in tje preganja. Neznansko hitro potezajo se včasih ognjene proge, prešinjajo v malo minutah nebeški obok in zginjajo na južnem prizoru. V podobi žarečega venca se vidi zopet drugikrat nad temenom visoko v zraku velika svetloba, ki se ti zdi, da prihaja vedno nižjeji, pa — nenadoma zopet zgine. Naj raji se prikaže severna svetloba, če ni vetra, vendar se ti dostikrat naj lepše prikaže, kedar veter vleče od jugovzhoda, kajti v dolgem pa ozkem curku razprostira se čez nebo, ter utone v jugozahodu. Misli si v daljavi unstran gorá velik požar; noč naj bo, in ti stojiš na kakem nizkem gričku, ter gledaš dalje to svetlobo; glej, ravno tako se pokaže tudi severna svetloba, le s tem razločkom, da se ona dviguje potem do nadglavnika, in se med tem časom tako spreminja, da ti popis ne more dovolj natančne podobe naslikati in vtisniti ti zapopadka te veličastne prikazni. Pa ne le na jasnem, ampak tudi na malo pooblačenem nebu vidi se severna svetloba. Alks. Humbold pravi, da je vidil enkrat temnorumen plamen, ki se je od severozapada pomikal in večkrat malo postal, in vse to zdelo se

mu je, kakor bi bil to blišč druge večje svetlobe. „Pogledal sem kviško,“ pravi dalje, „in opazil sem malo svetlobico nad seboj, ali komaj se je to zgodilo, že je bila vsa širjava po nebu razsvetljena, kakor bi bilo solnce naglo prisijalo iz za tamnih oblakov. Drugi dan bilo je oblačno, in gosto je snežilo. Proti koncu meseca novembra bilo je bolj mraz, nebo pa bolj jasno in od severne zarje (aurora borealis) tako svetlo, da sem vidil brati“.

Težko je zvediti, zakaj se prikaže severna svetloba. Da se o merzli in jasni noči severna luč naj lepše pokaže, obhaja me misel, da je vzroka iskati tudi v elektriki, kakor pri potre-sih in ognjenih gorah. Laponci mislijo, da se severna svetloba naredi iz bezmernih kupov arnikov v tečajnem morji, kajti kedar jih velike ribe preganjajo, pravijo, da se hitro obernejo, morje naganja strašne valove, in pri tem se nareja fošforična svetloba, ki se v zraku odseva. Mnogo vraž živi tudi med prostim ljudstvom, tako, postavim, misli Laponec v spreminja-joči svetlobi v čudnih njenih žarkih in v njeni hitrosti videti svoje sorodnike; kajti, ko gleda on na migljajoče nebo, zamisli se, ter pravi: „Oj! moj rajni oče, mati, sestra, brat, prijatelj!“ kakor mu domišljija podobe iz svetlobe v njegovo serce slika. Pri drugih prilikah mislijo tudi videti vruga in druge duhove med svojo pomerlo rodovino. Kaj čudno je, da ravno to verujejo tudi severni Amerikanci. Oni pravijo, da vidijo v valovih te svetlobe duhove svojih prijateljev; kedar je severna svetloba posebno leskeča, da se barve spreminjajo in delajo podobe in ko se lega naj lepše presukava, se Laponec veseli, ker misli, da se takrat njegovi prijatelji posebno radujejo. Severna svetloba pa tudi ondodnim deželam veliko koristi; po nji namreč ljudstvo prerokuje vreme in veter, in skušnje poterjujejo, da jo največkrat zadene. Ako je svetloba enako čez nebo razširjena in je bolj bleda, premikanje ne hitro, med tem, ko je lepo vreme, pravijo, da bo vreme še dalje tako ostalo. Ako vidijo severno svetlobo nizko na severnih krajih neba, ki ima posebno podobo, ali če hitro sim in tje šviga, ako plamen poprek neba naredi obok, enak mavrici, rekel ti bo Laponec: „Kmali bode divji vihar. Ravno to ti bo on tudi rekel, ako se severna svetloba zelo spreminja. Če opazuješ tečajne dežele bolj na tanko, prepričal se bodeš, da tamkej ni ravno prijetno živeti; strašna zima, tuleči viharji in dolge noči gotovo bi te dolgočasilo, po-

tem pa zopet dolgi dnevi, ki so meseca marca, ne bili bi ti po volji, in vendar Laponec strastno ljubi svojo merzlo domovino ter zadovoljen z deržežem tudi on srečno živi. Njegova domišljija ni tako živa, kakor naša in drugih južnih narodov; s puško na rami vidiš tam moža zavitega v velikanskem kožuhu koračiti po samotni planjavi; glej, to je prebivavec tečajnih dežel na lovu. Če pogledaš od tukaj v pekočo Arabijo, našel bodeš enako na severji Laponca, tu Arabca s svojo puščavsko ladijo, z velblodom; prepričal se boš, da je temperament Arabčev ves drugačen od tečajnozemca; njegova domišljija je živa, njegov um bister; on ti ostane strasten prijatelj, pa tudi ako ga razžališ, strašen sovražnik. Dragi moj, kaj praviš, ali bi ne bilo takim ljudem, ki vedno tožijo, da ga nimajo zvestega prijatelja, dobro svetovati, v arabske puščave si ga iskat hoditi ali pa takim, ki se radi kavsajo, v merzlo Rusijo potovati? —

Kaj ne, Hrabroslave, midva pa bova kakor najina domovina tudi zmerna; v dnevih tuge in nesreče se bodeva tolažila, ob času srece pa se s svojimi veselila, pa nikdar neizmerno ne plakala in se radovala, sej imava dobrega očeta, ki pozná najine reve, in jih bode tudi zljajšal o svojem času. Tedaj toliko za danes; drugikrat pa zopet kaj drugega, ker vem, da te veselé moja pisma. Da si mi srečen!

Tvoj

zvesti

V Ljubljani 1. aprila 1867.

Jože Mikeljnov.

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. M. M. Naša „Laibaherica“ v svojem 67. listu odgovarja „Novicam“, in med drugim tudi pravi na 432. strani: „De facto ist die slovenische Sprache die alleinige Unterrichtssprache in den Trivialschulen, die vorwiegende in den Hauptschulen.“ Da se po šolah na kmetih v slovenskem jeziku podučuje, je resnično, sej tudi drugače ne more biti, sicer bi bila šola nema; nemščina se pa tudi tukaj — vendar le malokje — vsiljuje v šolo. Zakaj neki ne? Slovenski otroci so toliko bolj učeni od drugih Adamovih otrok, da materinski jezik že do dobrega znajo, kedar v šolo pridejo; le nemškega še ne znajo. Da bi pa slovenski jezik po glavnih šolah prevladal in pretehtoval, se dosihmal še ni zgodilo, — mogoče, da se kedaj zgodi. — Slovenski jezik se le toliko čišla, kolikor je neogibljivo potre-